Tuomas Ojanen

17.1.2023

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 43/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

HE 313/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) täydentämisestä

Lausunnon ala ja oikeudellisen arvion lähtökohdat

1. Kuulemispyynnössä asiantuntijaa on pyydetty ottamaan kantaa käsillä oleviin lakiehdotuksiin kokonaisuutena sekä alkuperäisen hallituksen esityksen että täydentävän hallituksen esityksen osalta. Erityisesti kantaa pyydetään ottamaan 25 h §:ään ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 58/2022 vp esitettyyn kysymykseen esitysten tasapainosta toisaalta sananvapauden ja muiden käyttäjien oikeuksien ja toisaalta tekijänoikeuksien ja direktiivien välillä samalla huomioon ottaen kansallinen liikkumavara.
2. Oikeuksien tasapainoisen toteutumisen arvioinnissa on kysymys siitä, että tekijänoikeuslainsäädäntö sääntelee keskeisesti tekijänoikeuden haltijan ja muiden henkilöiden — ei niinkään tekijän ja julkisen vallan — välisiä suhteita. Perusoikeussäännösten vaikutus tällaisiin ns. horisontaalisuhteisiin välittyy perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan yleensä perusoikeuksia konkretisoivan tavallisen lainsäädännön välityksellä (HE 309/1993 vp, s. 29/I). Tällaisessa asetelmassa on perustuslakivaliokunnan mukaan tärkeää, että lainsäädännössä tulevat tasapainoisella tavalla huomioon otetuiksi kaikki sääntelyn kannalta merkitykselliset perusoikeudet. Sääntely ei saa esimerkiksi johtaa sen enempää tekijänoikeuden haltijoiden kuin teosten käyttäjienkään oikeuksien kohtuuttomaan rajoittamiseen. Perusoikeuksien välinen tasapaino tulee ottaa huomioon myös tekijänoikeuslainsäädäntöä tulkittaessa ja sovellettaessa (PeVL 58/2022 vp, kappale 3, ks myös PeVL 7/2005 vp, s. 2/II).
3. Esityksessä ehdotetun sääntelyn arvioinnissa on huomioitava ensinnäkin EU-oikeuden tasolta se, että kyse on ehdotettavat lainmuutokset liittyvät ennen muuta kahden Euroopan unionin direktiivin täytäntöönpanoon. Direktiivien täytäntöönpanosääntelyn yhteydessä eduskunnan perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 46/2022 vp,

kappale 6, PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

4. Edelleen ehdotetun sääntelyn arvioinnissa on huomioitava EU-oikeuden tasolta se, että EU-tuomioistuin on hallituksen esityksen antamisen jälkeen antanut tuomion tekijänoikeutta ja lähioikeuksia digitaalisilla sisämarkkinoilla koskevan direktiivin 17 artiklan 4 kohdan kumoamista koskevassa asiassa (C-401/19, *Puolan tasavalta vastaan Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto*). Siinä tuomioistuin hylkäsi kumoamiskanteen.
5. Tuomion (98 kohta) mukaan unionin lainsäätäjä on liittänyt verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien velvollisuuteen, joka koskee niiden sisältöjen valvomista, joita käyttäjät haluavat ladata palveluntarjoajien alustoille ennen niiden levittämistä yleisölle, takeita, joilla varmistetaan perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaisesti perusoikeuskirjan 11 artiklassa taatun palvelujen käyttäjien sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden noudattaminen sekä oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä kyseisen oikeuden ja toisaalta perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdassa suojattujen immateriaalioikeuksien välillä. Tuomioistuin toteaa myös (99 kohta), että jäsenvaltioiden on saattaessaan direktiivin 17 artiklaa osaksi kansallista oikeuttaan huolehdittava siitä, että ne nojautuvat sellaiseen kyseisen säännöksen tulkintaan, jolla voidaan varmistaa perusoikeuskirjassa suojattujen eri perusoikeuksien välinen oikeudenmukainen tasapaino.

Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 58/2022 vp

6. Erityinen merkitys esityksissä ehdotettavan sääntelyn arvion kannalta on perustuslakivaliokunnan lausunnolla PeVL 58/2022 vp, joka koskee hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 43/2022 vp).
7. Lausunnossa perustuslakivaliokunta muun ohella piti epäselvänä, onko tekijänoikeuslain 6 a lukuun ehdotettu sääntely välttämätöntä direktiivin 17 artiklan kannalta ja täyttääkö se edellä selostetussa EU-tuomioistuimen ratkaisussa direktiivin täytäntöönpanolainsäädännölle asetut vaatimukset. Tästä syystä perustuslakivaliokunta katsoi, että sivistysvaliokunnan on vielä tarkasteltava huolellisesti direktiivisääntelyn sisältöä ja direktiivin mahdollistaman liikkumavaran puitteissa muutettava lakiehdotuksen 6 a luvun sääntelyä niin, että sananvapaus otetaan siinä paremmin huomioon ja että eri perusoikeuksien välinen tasapaino toteutuu nyt ehdotettua paremmin. Perustuslakivaliokunta kiinnitti muutoinkin kriittistä huomiota perusoikeuksien välisen tasapainon kannalta 6 a luvussa ehdotettuun sääntelyyn erityisesti 55 e §:ään ja 55 f §:ään ehdotetun sääntelyn osalta.
8. Perustuslakivaliokunta katsoi varsinkin ehdotetun 55 f §:n mahdollistavan automatisoituun päätöksentekoon perustuvan sananvapauden käytön ennakkoesteen tilanteissa, joissa on suurella todennäköisyydellä oletettavissa, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun teoksen välittämisestä yleisölle. Perustuslakivaliokunnan mukaan kysymys siitä, onko verkkopalvelussa välitettävässä materiaalissa kysymys tekijänoikeuksia loukkaavasta suojatun

teoksen välittämisestä yleisölle, on vaativaa oikeudellista harkintaa koskeva kysymys. Valiokunnan mukaan edellytyksenä asian ratkaisemiselle on paitsi teoksen tunnistaminen myös sen käyttöyhteyden asianmukainen arviointi. Perustuslakivaliokunta katsoi, että edellytyksiä automaattisten estämiskeinojen käytölle 55 f §:ssä tulee perustuslain 12 §:stä johtuvista syistä tiukentaa. Jos ehdotettu sääntely ei ole EU-lainsäädännössä edellytettyä, valiokunta asetti tällaisen muutoksen edellytykseksi 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä (ks. tarkemmin PeVL 58/2022 vp, kappaleet 13-16).

9. Valiokunta esitti säätämisjärjestysponnen myös 13 b §:ään ehdotetun sääntelyn osalta.
10. Lisäksi perustuslakivaliokunta katsoi, että sivistysvaliokunnan tulisi arvioida eräitä muita kokonaisuuksia kuten ehdotettua tekijänoikeuslain 6 a lukua sekä opetuskäytön osalta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/790 (jäljempänä direktiivi) mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käyttöä eri perusoikeuksien kannalta (kappaleet 12—15 ja 21—22). Perustusvaliokunta piti myös tärkeänä, että valtioneuvoston piirissä tarkasteltaisiin jakeluvelvoitetta koskevaa lainsäädäntöä ja tehtäisiin mahdollisesti tarvittavat lainsäädännön muutosehdotukset (kappale 24).
11. Liikenne- ja viestintävaliokunnan esittämän lausuntopyynnön kannalta on huomionarvoista, ettei perustuslakivaliokunta esittänyt säätämisjärjestyskannanottoa suhteessa 1. lakiehdotuksen 25 h §:ään, jossa säädetään radio- ja televisiolähetysten edelleen lähettämisestä. Näin ollen säännöstä ei voida ehdotetussa muodossaan pitää perustuslain vastaisena. Valiokunnan lausunnossa kuitenkin todetaan jakeluvelvoitteen alaisista ohjelmista, että ohjelmien jakeluvelvoitetta koskeva lainsäädäntö ”on osin hajanaista ja kuuluu eri ministeriöiden toimialoihin, mikä voi olla omiaan vaikeuttamaan jakeluvelvoitteen kokonaisvaltaista arviointia.” Valiokunnan käsityksen mukaan sääntelyssä voi myös ”olla perustuslainkin kannalta merkityksellisiä muutostarpeita. ”Valiokunnan lausunnossa katsotaan siksi tärkeäksi, että ”valtioneuvoston piirissä tarkasteltaisiin jakeluvelvoitetta koskevaa lainsäädäntöä ja tehtäisiin mahdollisesti tarvittavat lainsäädännön muutosehdotukset.” (kappale 24).
12. Lopuksi perustuslakivaliokunta totesi jatkokäsittelyn osalta kappaleissa 25 ja 26, että sen esittämät muutokset yhdessä sääntelyn perusoikeusmerkityksen ja EU-oikeuskytköksen kanssa puoltaisivat jatkovalmistelun osoittamista valtioneuvostolle.

Täydentävä hallituksen esitys (HE 313/2022 vp)

13. Käsillä olevaan täydentävään hallituksen esitykseen HE 313/2022 vp sisältyvät esityksen mukaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 58/2022 vp edellytetyt muutokset hallituksen esitykseen HE 43/2022 vp ottaen samalla huomioon erityisesti direktiivin 17 artikla ja edellä mainittu EU-tuomioistuimen tuomiota C-401/19, joka on siis annettu alkuperäisen hallituksen esityksen jälkeen.
14. Täydentävässä esityksessä katsotaan verkkosisällönjakopalveluja koskevan sääntelyn osalta, että EU-tuomioistuimen tuomio huomioon ottaen direktiivi sisältää perustuslakivaliokunnan lausunnon kappaleessa 15 tarkoitetun asian

ratkaisemiseksi tarvittavat vaiheet ja on kokonaisuutena perusoikeuksien kannalta tasapainossa. Tästä johtuen ja koska direktiivi ei edellytä lakiin säännöksiä automaattisista estämiskeinoista, myöskään perustuslakivaliokunnan lisäedellytyksiä eli tiukennuksia automaattisten estämiskeinojen käytölle ei täydentävän esityksen mukaan tarvita. Kansallisella tasolla erillisistä tiukennuksista ei esityksen mukaan voitaisikaan säätää, koska direktiivin tavoite on harmonisoida sääntelyä koko ETA-alueella. Tällöin sääntelyn soveltaminen täsmentyy oikeuskäytännön ja komission ohjeistusten myötä.

15. Täydentävässä esityksessä ehdotetaankin, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 58/2022 vp edellytetty muutos voidaan toteuttaa niin, että 55 f §:n 2 momentti poistetaan ja 55 f §:n 1 momenttia täydennetään niin, että se viittaa 55 e §:ään (teosten laillinen käyttö palvelussa). Lisäksi poistetun momentin tilalla säädettäisiin, ettei 6 a luvun vastuujärjestely saa johtaa sisällön yleiseen suodatusvelvollisuuteen.
16. Muutoin täydentävässä hallituksen esityksessä päädytään katsomaan esityksestä ilmenevillä perusteilla, että tekijänoikeuslain 6 a lukuun ehdotettu sääntely on välttämätöntä direktiivin 17 artiklan toimeenpanemiseksi.
17. Täydentävässä esityksessä esitetään muutoksia alkuperäisessä hallituksen esityksessä ehdotettuun sääntelyyn siltä osin kuin on kysymys tekstin- ja tiedonlouhinnasta (13 b §) ja opetusta koskevista poikkeuksista (14 a §).
18. Täydentävässä hallituksen esityksessä *ei* ehdoteta muutoksia alkuperäisessä hallituksen esityksessä ehdotettuun 25 h §:ään. Täydentävän esityksen mukaan alkuperäisen esityksen käsittelyssä esiin tulevat muutostarpeet huomioidaan erikseen eduskunnassa. Tekijänoikeuslain 25 i §:ssä tarkoitettu jakeluvelvoite ei esityksen mukaan kuulu nyt täytöönnpantavien direktiivien alaan ja sen tarkastelu on jätetty myöhempään ajankohtaan (s. 1).

Yleisarvio

19. Arvioitavaksi esitettyyn kysymykseen ehdotetun sääntelyn tasapainoisesta toteutumisesta eri oikeuksien välillä on sellainen ehdotetun sääntelyyn perustuslainmukaisuuteen liittyvä kysymys, joka perustuslain 74 § ja eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentti huomioiden kuuluu perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi, ja josta tulisi pyytää ehdotetun sääntelyn perustuslainmukaisuudesta perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Tässä yhteydessä voidaan kuitenkin todeta, että käsillä olevat esitykset ovat jo vireillä perustuslakivaliokunnassa, joka järjestää asiantuntijakuulemisen esityksistä 19.1.2023. Koska valiokunta on pyytänyt muun muassa minua kuultavaksi esityksistä, esitän varsinaisen arvioni ehdotetun sääntelyn perustuslainmukaisuudesta, ml. kysymys ehdotetun sääntelyn tasapainoisesta toteutumisesta eri perusoikeuksien välillä, perustuslakivaliokunnalle.
20. Edellä esitetystä huolimatta totean kuitenkin lyhyesti yleisarvionani täydentävästä esityksestä, että se kehittää eri perusoikeuksien välistä tasapainoa parempaan suuntaan verrattuna alkuperäisessä esityksessä ehdotettuun sääntelyyn.
21. Erityisesti täydentävässä esityksessä ehdotettava sääntely vaikuttaisi toteuttavan perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 58/2022 vp esitetyistä ponsista seuraavat *vähimmäisvaatimukset* siltä osin kuin on kyse tekstin- ja tiedonlouhinnasta

(13 b §) ja opetusta koskevista poikkeuksista (14 a §), ks. kuitenkin myös jäljempänä 14 a §:stä esitettävä.

22. Täydentävästä esityksestä ilmenevillä perusteilla voidaan myös pääosin yhtyä esityksen verkkosisällönjakopalvelua koskevaan johtopäätökseen siitä, että 6 a luvun sääntelyä verkkosisällönjakopalveluista voidaan pitää tarpeellisena direktiivien täytäntöönpanemiseksi, sellaisena kuin direktiivien sisältö täsmentyy EU-tuomioistuimen tuomiossa C-401/19, sekä asettaa reunaehdot 6 a luvun säännösten sisällölle ja niiden soveltamiselle.
23. Samoin voidaan yhtyä esityksen näkemykseen siitä, että säännösten soveltaminen ja mahdollisen tarkemman sääntelyn tarve jää riippumaan EU-tasolla syntyvästä harmonisoivasta oikeuskäytännöstä ja myöhemmistä komission mahdollisista 17 artiklan 4 kohtaa koskevista täydentävistä ohjeistuksista.
24. Täydentävän esityksen jälkeenkin ehdotettavaan sääntelyyn liittyy vielä eri oikeuksien välisen tasapainon kannalta eräitä kehittämistarpeita, joita tarkastelen tarkemmin seuraavassa liikenne- ja viestintävaliokunnan toimialaan kuuluvien kysymysten osalta.

6 a luvun sääntely verkkosisällönjakopalveluista

25. Täydentävä esitys ei tuo muutosta 6 a luvussa ehdotettavaan sääntelyyn alkuperäiseen hallitukseen esitykseen verrattuna. Esityksessä katsotaan, että perustuslakivaliokunnan esittämä huoli perusoikeuksien epätasapainosta poistuu varmistamalla, että myös sääntelyn tulkinnassa noudatetaan sellaisia käytäntöjä ja menettelyjä, joilla käyttäjien asema suojattuja teoksia koskevan laillisen käytön osalta tosiasiassa varmistetaan. Tämä tarkoittaa esityksen mukaan sitä, etteivät palveluntarjoajat estä ennakolta eivätkä tekijät vaadi sellaisten sisältöjen ennakollista suodattamista, joista on tehty sopimukset palvelun tarjoajien kanssa tai jotka perustuvat rajoitussäännösten mukaiseen käyttöön.
26. Nähdäkseni käsillä olevassa sääntely-yhteydessä ei kuitenkaan voida liikaa rakentaa perusoikeuksien välisen tasapainon varmistamista sen varaan, että sääntelyn tulkinnassa noudatetaan asianmukaisia ja riittäviä käytäntöjä, jotka varmistavat käyttäjien asema suojattuja teoksia koskevan laillisen käytön. Ehdotettavaa sääntelyä tulkitsevat ja soveltavat kuitenkin yksityiset tahot, eivätkä niinkään viranomaiset ja muut sellaiset julkisen vallan lukuun laskettavat tahot, jotka ovat päätöksenteossaan perustuslain 2 §:n 3 momentissa lakisidonnaisuudesta ja perustuslain 22 §:ssä perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoitteesta säädetyn sekä EU-oikeuden johdosta velvollisia huomioimaan perusoikeudet, Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet sekä EU:n perusoikeuskirjassa turvatut perusoikeudet
27. EU-tuomioistuimen tuomio C-401/19 nähdäkseni myös havainnollistaa ja perustelee sitä, että 6 a luvun sääntelyä olisi perusteltua vielä täydentää sellaisella säännöksellä, jotka varmistaisivat palveluntarjoajan 55 c §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden laillista käyttöä. Tässä yhteydessä on korostettava, että tällaisten laillista käyttöä turvaavien sääntöjen ja periaatteiden merkitys on keskeinen käsillä olevassa sääntely-yhteydessä, ja niiden säätäminen loisi edellytyksiä sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden sekä eri perusoikeuksien välisen tasapainon tosiasialliselle toteutumiselle.

28. EU-tuomioistuimen tuomion C-401/19 kohdasta 86 muun ohella ilmenee tuomioistuimen jo aiemmin todenneen, että ”suodatusjärjestelmä, joka ei ehkä riittävästi erota toisistaan laitonta ja laillista sisältöä, minkä vuoksi sen käyttöönotto vois johtaa laillisen sisältöisen viestinnän estämiseen, olisi yhteensopimaton perusoikeuskirjan 11 artiklassa taatun sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden kanssa eikä kunnioittaisi sen ja immateriaalioikeuden välistä oikeudenmukaista tasapainoa.” EU-tuomioistuin on korostanut tältä osin, että ”vastaus kysymykseen lähetyksen laillisuudesta riippuu myös tekijänoikeudesta tehtyjen sellaisten laillisten poikkeusten soveltamisesta, jotka vaihtelevat jäsenvaltiosta toiseen. Lisäksi tietyt teokset saattavat olla tietyissä jäsenvaltioissa vapaasti käytettävissä tai kyseessä olevat tekijät ovat saattaneet laittaa ne verkkoon ilmaiseksi” (ks. vastaavasti tuomio 16.2.2012, *SABAM*, C-360/10, EU:C:2012:85, 50 ja 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
29. Lakiehdotuksen 6 a luvun sääntelyä – käytännössä sen 55 f §:ää – olisi perusteltua täydentää säännöksellä, jolla nimenomaisesti kiellettäisiin sellainen suodatinjärjestelmä tai palvelun tarjoajan muut käytännöt ja menettelyt, jotka eivät erota toisistaan riittävästi laillista ja laitonta sisältöä. Tässä yhteydessä on huomioitava, että perustuslakivaliokunta totesi jo alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa, että edellytyksiä automaattisten estämiskeinojen käytölle 55 f §:ssä tulee perustuslain 12 §:stä johtuvista syistä tiukentaa (PeVL 58/2022 vp, kappale 16).
30. Lisäksi olisi syytä harkita lakiehdotuksen 6 a luvun sääntelyn – esimerkiksi sen 55 § f §:n – täydentämistä sellaisella lainsoveltamista ohjaavalla säännöksellä, jossa nimenomaisesti säädettäisiin siitä, ettei 6 a luvun säännöksiä sovellettaessa sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä ottaen huomioon sananvapauden merkitys kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa sekä tarve oikeudenmukaiseen tasapainoon eri oikeuksien välillä.

Lakiehdotuksen 25 h §

31. Lakiehdotuksen 25 h §:llä muutettaisiin säännöstä, joka on ollut osa perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyä sääntelyä (ks. PeVL (PeVL 64/2014 vp, ks. myös PeVL 7/2005 vp).
32. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa käsillä olevasta esityksestä 43/2022 vp ei pidetty lakiehdotuksen 25 h §:n muutosehdotusta perustuslain vastaisena. Näin ollen lakiehdotuksen 25 h §:ää on pidettävä perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuudensuojan sekä siihen liittyvien tekijänoikeuksien ja perustuslain 12 §:ssä säädetyn sananvapauden mukaisena.
33. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa kuitenkin todetaan jakeluvelvoitteen alaisista ohjelmista, että ohjelmien jakeluvelvoitetta koskeva lainsäädäntö ”on osin hajanaista ja kuuluu eri ministeriöiden toimialoihin, mikä voi olla omiaan vaikeuttamaan jakeluvelvoitteen kokonaisvaltaista arviointia.” Valiokunnan käsityksen mukaan sääntelyssä voi myös ”olla perustuslainkin kannalta merkityksellisiä muutostarpeita. ”Valiokunnan lausunnossa katsotaan siksi tärkeäksi, että ”valtioneuvoston piirissä tarkasteltaisiin jakeluvelvoitetta koskevaa lainsäädäntöä ja tehtäisiin mahdollisesti tarvittavat lainsäädännön muutosehdotukset.” (kappale 24).

34. Täydentävässä hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia lakiehdotuksen 25 h §:ään. Täydentävän esityksen mukaan alkuperäisen esityksen käsittelyssä esiin tulevat muutostarpeet huomioidaan erikseen eduskunnassa. Tekijänoikeuslain 25 i §:ssä tarkoitettu jakeluvelvoite ei esityksen mukaan kuulu nyt täytöönnpantavien direktiivien alaan ja sen tarkastelu on jätetty myöhempään ajankohtaan (s. 1).
35. Lakiehdotuksen 25 h §:ää ehdotetaan muutettavaksi esityksessä 43/2022 vp, jotta se vastaisi verkkolähetysdirektiviin vaatimuksia, joista tärkein on esityksen mukaan se, että sääntelyn tulee olla neutraalia edelleen lähettämisessä käytettyyn tekniikkaan nähden. Viittaan tarkemmin lakiehdotuksen 25 h §:stä esityksen yksityskohtaisista perusteluista ilmenevään toistamatta sitä tässä (s. 90-92).
36. Minulla ei ole olennaista huomauttamista esityksessä lakiehdotuksen 25 h §:stä todettuun sen paremmin perustuslain kuin EU-oikeuden kannalta.

Seurannan tarve

1. Perusoikeuksien välinen tasapaino tulee viime kädessä keskeisesti määräytymään säädettävän lain ohella sen mukaan, kuinka tekijänoikeuslainsäädäntöä tulkitaan ja sovelletaan *in casu*.
2. Tulkinta- ja soveltamiskäytännöllä tulee näin ollen olemaan suuri merkitys myös siltä osin, miten sananvapaus huomioidaan sekä millaiseksi tekijänoikeuden haltijoiden kuin teosten käyttäjien oikeuksien välinen tasapaino lopulta muodostuu. Tästä syystä muun muassa olisi perustelua täydentää 6 a luvun sääntelyä edellä mainitulla lainsoveltamista ohjaavalla säännöksellä.
3. Edellä esitetyistä syistä on riski siitä, että ehdotettavan sääntelyn tulkinta- ja soveltamistoiminnassa eivät tule riittävän tasapainoisesti huomioiduksi kaikki merkitykselliset perusoikeudet, ja että tulkinta- ja soveltamiskäytäntö johtaa ajan oloon johtaa esimerkiksi sananvapauden (tai joidenkin muiden merkityksellisten perusoikeuksien) liiallisiin rajoituksiin.
4. Nähdäkseni liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa olisi korostettava tarvetta seurata hyvin tarkkaan esityksissä ehdotettavan sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöä varsinkin siitä näkökulmasta, kuinka siinä huomioidaan tasapainoisella tavalla yhtäältä perustuslain 12 §:ssä turvattu sananvapaus ja toisaalta perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuudensuojaan piiriin kuuluvat tekijänoikeudet. Tarvittaessa seurannassa havaittuihin epäkohtiin näiden perusoikeuksien välisen tasapainon kannalta tulee puuttua viipymättä ryhtymällä tarvittaviin lainsäädännön muutostoimiin EU-oikeuden mahdollistamissa puitteissa.

Kokonaisuudistuksen tarve

5. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan PeVL 58/2022 vp jo 2000-luvun alussa todenneensa, että tekijänoikeuslaki on siihen eri syistä tehtyjen lukuisten osittaismuutosten seurauksena muodostunut varsin mutkikkaaksi ja vaikeaselkoiseksi.
6. Perustuslakivaliokunta on pitänyt vaikeaselkoisuutta ongelmallisena, koska tekijänoikeuslainsäädäntö koskee lähes kaikkia ihmisiä. Tekijänoikeuslainsäädäntöön kohdistuu valiokunnan mielestä edelleen erityisiä

selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimuksia, mikä tulisi ottaa huomioon sääntelyä valmisteltaessa PeVL 58/2022 vp, kappale 29, ks. myös PeVL 7/2005 vp, s. 2/II).

7. Käsillä olevissa eityksissä ehdotettavan sääntelyn myötä tekijänoikeuslainsäädäntö muodostuu entistä vaikeaselkoisemmaksi ja tulkinnanvaraiseksi sekä tuottaa entistä kiperämpiä ja monimutkaisempia tulkinta- ja soveltamiskysymyksiä.
8. Nähdäkseni liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa olisi huomautettava tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeesta.